

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1933/34

JENUFA

Premijera 13. januarja 1934

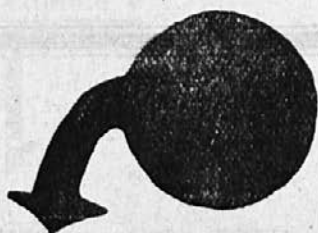
IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

Dežnike - nogavice

KUPITE

najugodnejše
v trgovinah tovarne

VIDMAR

LJUBLJANA: Pred Škofijo 19
Prešernova ul. 20

BEOGRAD: Kralja Milana 13

ZAGREB: Jurišičeva ul. 8

Lastni izdelki!

Ogroma izbira!

Tovarniške cene!

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 13. januarja 1934

Leoš Janaček: „Jenufa“

Janačkova opera »Jenufa« zavzema v glasbeno dramatični tvorbi svoje posebno mesto. Elementi in vplivi, ki dajejo temu delu stilistični obraz, so: verizem v snovi (dejanju), ki pa ni v sorodu z italijanskim verizmom, realizem v deklamaciji in impresionizem v orkestru. O Janačku pripovedujejo, da je hodil poslušat na trg govornico moravskega ljudstva, zabeleževal si je njeno melodično linijo in akcente ter iz teh vstvaril svoj glasbeni jezik in svojo besedno melodijo. »Jenufa« je glasbeno zgrajena na teh osnovah. Vezano in melodično deklamacijo je zavračal in jo nadomestil, kakor že pred njim Musorgski in Debussy s psalmi. Posebnost Janačkovega koncepta in glasbene fature je v tem, da se glasbena misel rodi na odru iz besedne melodije, odkoder pride v orkester, kjer jo skladatelj ponavlja in izpeljuje. Sredstva, s katerimi tvori svojo glasbo, so v prvi vrsti izraziti ritem, zmerno moderne in samonikle harmonije ter izvirna impresionistična instrumentacija. S temi sredstvi dosega močne odrske učinke, njegovi dramatični tehniki pa je velika pomoč naraven temperament in naivna moč, ki zmaguje in nadkriljuje golo razumsko konstrukcijo. V izrazu je močno ekspresiven, zato neposredno učinkovit.

*

Večina čeških oper je romantične ali pravljичne vsebine. Janaček je vstvaril z »Jenufo« prvo močno dramatično opero realističnega obilježja, ki je zanimalo tudi inostransko gledališko občinstvo. Poleg Smetanove »Prodane neveste« je »Jenufa« edina češka opera, ki je šla daleč preko mej svoje domovine in ostala stalno v repertoarjih velikih svetovnih gledališč. Prva uprizoritev »Jenufe« je bila l. 1903. v Brnu. Trinajst let je čakala na praško uprizoritev. Skladatelj »Psoglavcev« in ravnatelj Narodnega divadla, Kovařovic, je opero nekoliko popravil, izvršil nekatere instrumentalne retušje in jo v novi obliki izvajal v Pragi prvič l. 1916. Dve leti pozneje je bila na izrecni ukaz cesarja Karla uprizorjena tudi že na takratni dvorni operi na Dunaju. Dunajska uprizoritev pred koncem svetovne vojne (1918) je bila diktirana bolj iz političnih, kakor umetniških

Načrtovani vendar je prav ta priprava odprla »Jenufo« v svet. Kmalu po prevratu je bila izvajana v Jugoslaviji, najprej v Zagrebu, kmalu za tem v Ljubljani, kjer prihaja sedaj že tretjič v spored naše opere.

*

Leoš Janaček je bil rojen 3. julija 1854. v Hukvaldu na Moravskem kot sin siromašnih staršev, 11 let star je prišel v Brno, kjer je obiskoval realko in učiteljsišče, privatno pa je študiral glasbo. Pozneje je šel nadaljevat svoje glasbene študije v Prago, Lipsko in Dunaj. Ko se je vrnil iz inostranstva, je postal v Brnu zborovodja filharmonične Besede in je pridno nabiral narodne pesmi. Ustanovil je orglarsko šolo, iz katere je zrastel po prevratu državni konservatorij. Bil mu je prvi ravnatelj in profesor na kompozitorski mojstrski šoli. V mladosti se je naslanjal na Dvořaka, veljal pa je že takrat za svojeglavnega in nepreračunljivega umetnika, ki je temperamentno branil svoje nazore in se spuščal v ostre polemike s svojimi nasprotniki. V njem je bila večna mladost in borbenost. Sedemdesetletnico je slavil v polni svežosti. Nikdar ni rad slišal, da je star. Nekoč je čital v kritiki izraz »stari Janaček«, takoj je poslal na dopisnici kratek odgovor: »Janaček star? Nikoli!« Bil je vedno mlad v carstvu zvokov, kakor po temperamentu. Umrli je v 74. letu starosti v ostravskem sanatoriju na posledicah pljučnice 12. avgusta 1928.

Češki glasbi je vstvaril mnogo umetnin, ki spadajo med najizvirnejša dela v njeni glasbeni literaturi. Kronološki vrstni red njegovih oper je sledeči: Šarka 1887; Začetek romana 1894; Jenufa 1903; Usoda 1905; Izleti gospoda Broučka 1914; Katja Kabanova 1921; Lisička bistrrouška 1923; Stvar Makropulos 1927; in »Iz mrtvega doma« po Dostojevskijem, ki je bila izvajana prvič po skladateljevi smrti.

Poleg oper je napisal Janaček znamenite zборе na Bezručev tekst (Marička Magdonova, Sedemdeset tisoč, Kantor Halfar, Legija itd.); simfonično glasbo: »Symphonietta«, simfonične pesmi (Blanički vitezi, Taras Bulba), glagolsko mašo, klavirske cikle (V meglah, Po zaraslih hodnikih), komorne skladbe (2 godalna kvarteta, pihalni sekstet »Mladost«, klavirski Concertino s komorno spremljavo), najmanjše dramsko delo, ki je bilo pred leti izvajano na matineji v naši operi: »Zapiski izginulega« in še mnogo drugih skladb.

Izredno plodoviti skladatelj je bil tudi kot umetnik svež do zadnjega zdihljaja in je najboljša dela ustvaril od svojega petdesetega leta dalje.

Libreto »Jenufo« je napisala češka pisateljica Gabriela Preissova (* 25. marca 1862).

»Jenufo« so igrali že prej kot dramo, uspeh je pa doživela šele v operni obliki z Janačkovim glasbo.

Vsebina „Jenufe“

I. dejanje: Samoten mlin v gorah. Stara Buryja sedi pred hišo in obrezuje krompir, njen vnuk Laca rezlja bičevnik, Jenufa pa stoji pri potoku in moli k Devici, da bi Števo, ki je šel k naboru, ne potrdili k vojakom. Če bo Števa oproščen vojaščine, se z Jenufo lahko takoj poročita in ljudje ne bodo zvedeli, da je Jenufa z njim zanosila pred poroko. Laca, ki s čistim srcem ljubi Jenufo, pa naskrivoma upa, da njegov polbrat Števa ne bo oproščen. Mali pastirček Jano prihiti iz hiše in vesel pripoveduje, da zna že vse pisati, kakor ga je naučila Jenufa. Hlapec prinese novico, da Števo niso potrdili k vojakom. Stara mati in cerkovnica so veseli te novice, Laca pa je žalosten, ker mu sreča ni naklonjena. Števa pride v spremstvu vojaških novincev in godcev. Objesten, bahav in pijan je. Z Jenufo veselo zapleše. Ko ga pa cerkovnica zagleda in opazi, da vinjen pleše z njeno pastorko, ga ostro okara; če hoče dobiti Jenufo za ženo, se mora poboljšati. Vsi odidejo, le Jenufa ostane sama s Števo. Tud ona ga prosi, da bi se poboljšal in kmalu z njo poročil, da bi ljudje ne zvedeli za sramoto. Števa ji obljubi, saj je najlepše dekle v celi vasi. Stara Buryja pride in odvede Števo spat. Jenufa ostane sama, Laca se ji približa in ji skuša očrniti Števo. Objeti jo hoče, ona pa se brani. Jezen ji z nožem zareže v lice, da bi postala grda in bi jo Števa več ne maral. Sam se zgrozi nad svojim dejanjem in zbeži. Služkinja Barena razlaga to dejanje za nesrečen slučaj, hlapec pa zakriči za njim: »Laca, to si storil nalašč!«

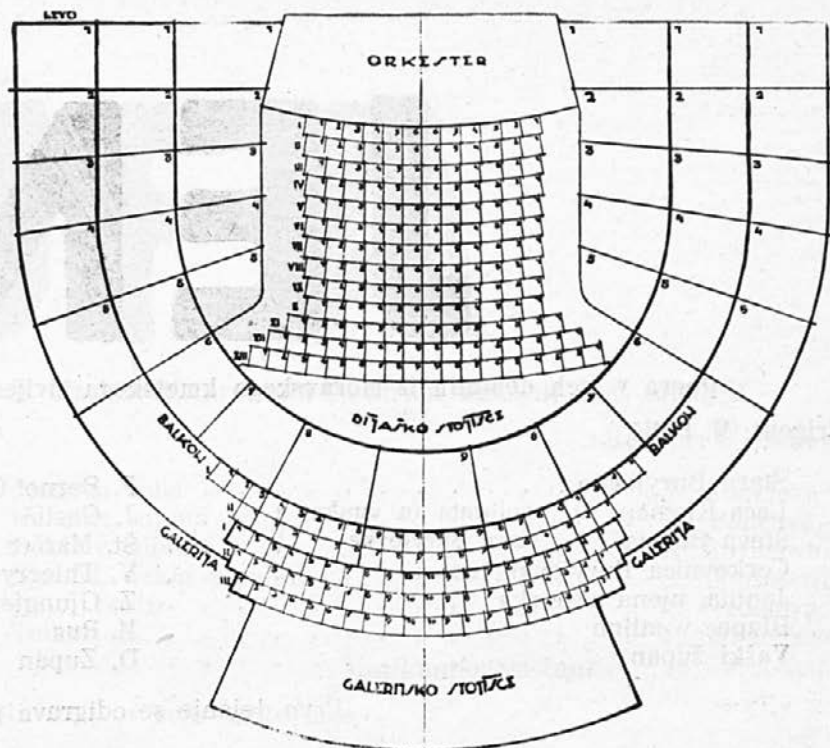
II. dejanje: Pol leta pozneje. Slovaška kmečka soba pri cerkovnici. Jenufa blede, z brazgotino na obrazu, sedi za mizo in šiva. Ponosno cerkovnico, ki je vzgajala Jenufo, je strašno zadela vest, da je njena pastorka zanosila s Števo. Čuti se soodgovorno; njen ponos in njena čast je še bolj omadeževana kakor Jenufina. Svojo pastorko je skrivala doma, dokler ni prišel otrok na svet, da bi ljudje ničesar ne zvedeli. Ljudem se je lagala, da je Jenufa za nekaj mesecev šla na Dunaj. Oče pa se ni za nič briga. Jenufa ni še okrevala popolnoma, zato jo pošlje cerkovnica v sobo k počitku ter ji da spavalno sredstvo. Števa pride na poziv cerkovnice in izve od nje, da mu je Jenufa rodila sina. Sili ga, naj stopi v sobo, da potolaži Jenufo in vidi svojega otroka. Števa se sicer zjoče od ganotja, v sobo pa noče. Cerkovnica ga prosi, naj vzame k sebi svojega sinčka in njeno mater, da zabriše sramoto in popravi krivico. Števa se brani; boji se Jenufe, prejšnjega dne pa se je zaročil z Rihtarjevo hčerko Karolko. Števa zbeži odtod, razjarjena cerkovnica išče rešitve zase in svojo pastorko Jenufo. Laca vstopi in vpraša, če se je Jenufa že vrnila. Cerkovnica mu pove vse po resnici: Jenufo je samo skrivala, v tem času pa je rodila Števi sina, ki pa je umrl. Laca odide potr. Cerkovnica izvrši strašen sklep; v največji razburjenosti gre v sobo, vzame novorojenčka, zbeži

z njim, za seboj zaklene vrata in vrže otroka v bližnji potok. »V grehu je bil rojen, v grehu naj umre!« Jenufa se prebudi in pogreša svojega otroka. Ona misli, da ga je mačeha nesla pokazat Števi in da pride z njim nazaj. Cerkovnica se vrne vsa zmedena. Jenufa vpraša, če prinese Števa otroka, cerkovnica pa ji pove, da je otrok umrl, ko je ona ležala v mrzlici; Števa, ta lopov, pa se je zaročil s Karolko. Prosta je spet, za takim ničvrednim človekom ni vredno žalovati, oklene naj se Lace, ki je zvest in dober. Laca vstopi in snubi Jenufu; ta mu vse prizna in razodene, Laca pa je kljub vsemu voljan deliti z njo veselje in žalost. Cerkovnica blagoslovi dvojico. V njenem srcu je obup in polna mera trpljenja zadnjih dni. Od zunaj zasliši kakor stokanje utopljenega otroka. »Kakor da se mi je zarežala smrt!«

III. dejanje: Dva meseca pozneje. Soba cerkovnice kakor v 2. dejanju, samo da je sedaj praznično okrašena. Jenufa v poročni obleki; Laca, stara Buryja, služkinja in cerkovnica, polna duševnega trpljenja, pričakujejo gostov. Rihtar pride s svojo ženo. Čudita se, da pojde Jenufa pred oltar brez venca in lišpa. Laca ji da šopek. Števa s svojo novo zaročenko Karolko, Barena in vaška dekleta pridejo čestitat. Stara Buryja blagoslovi ženina in nevesto. V trenutku, ko hočejo v cerkev k poroki, se zasliši od zunaj kričanje. Pastirček Jano priteče v sobo in sporoči, da so našli delavci pod ledom truplo novorojenčka. Jenufa spozna grozno resnico — spozna v najdenčku svoje dete. Ljudstvo jo hoče linčati, cerkovnica poseže vmes in prizna krivdo. Karolka zapusti Števo, ker noče takega moža. Jenufa tolaži svojo mačeho, ki jo rihtar odpelje. Vsi so odšli. Tudi Jenufa se hoče posloviti od Lace, vendar jo ta noče zapustiti. Prepričana v njegovo dobroto in zvesto ljubezen, začne Jenufa z njim novo življenje.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Kaj je lepota, katera osvaja, očara smrtnika od najnižjih delavskih vrst, do tisočletnih kron, prestolov?

Lepota je najkrasnejša cvetlica, s katero more mati priroda obdariti ženo, katere sveta dolžnost je, vzgajati in negovati to cvetlico.

Kako se neguje, vzgaja ta divna cvetlica? Ne mogoče z različnimi pudri, suhimi, mastnimi šminkami: nasprotno, tisto je pokončevanje prave lepote. Lepota rabi pravih

sošnih, vegetalnih tvarin, katere delujejo, hranijo, ne pa sušijo. Za zvečer uo-
rabljajte **Uran kremo**
mastno, zjutraj izperite z
ml-čno vodo ter z **Uran**
Zoraida milom, nakar
takoj namažite z **Uran**
Zoraida kremo dnev-
no, nato z **Uranovim**
Zoraida pudrom, ki
je lahak, neolizen, kakor
prašek cvetlice. Ne samo,
da lice po masaži z **Uran**
kremo nočno, **Zoraida kre-**
mo dnevno ter **Zoraida**

pučrom, postane divno, cvetoče, mladostno, iz katerega diši kipeče zdravje, ampak ta edin-tveni preparat naredi kožo baržunasto, mehko, marmornato gladko.

Uran krema nočna, Uran Zoraida krema dnevna, ter Uran Zoraida milo so edina nedosegljiva polepsila moderne žene, vsled tega bi morali Uran krema nočna, Uran Zoraida krema dnevna, Uran Zoraida puder in Uran Zoraida milo, krasiti njeno psiho.

Parfumerija Uran, Ljubljana

JENUFA

Opera v treh dejanjih iz moravskega kmetskega življenja, napisal Gabrijela Preissova, prevedel N. Štritof, uglasbil Leoš Janáček.

Dirigent: M. Polič,

Režiser: C. Debevec.

Stara Buryjevka	F. Bernot-Golobov
Laca Klemen polbrata in vnuka	J. Gostič
Števa Buryja stare Buryjevke	Št. Marčec
Cerkovnica Buryjevka, vdova	V. Thierry-Kavčič
Jenufa, njena pastorka	Z. Gjungenac-Gavran
Hlapec v mlinu	M. Rus
Vaški župan	D. Zupan

Njegova žena	M. Kogejeva
Karolka, njuna hčerka	Št. Poličeva
Dekla v mlinu	K. S. rniševa
Barena, dekla v mlinu	Š. Ramšakova
Jano, pastir	J. Jeromova
Tetka	P. Škrjančeva

Muzikantje, vaščani.

Prvo dejanje se odigrava pred mlinom, drugo in tretje v sobi cerkovnice.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 42 —
„ II. - III. vrste	37 —
„ IV. - V. „	33 —
„ VII. - IX. „	28 —
„ X. „	26 —
„ XI. „	26 —
Lože Lože v parterju	140 —
„ I. reda 1-5	140 —
„ „ 6-9	160 —

Dodatni ložni sedeži	Din 22 —
Balkon: I. vrste	27 —
„ II. „	23 —
„ III. „	18 —
„ I. „	20 —
„ II. „	10 —

Metek ob 20.

Parterju	Din 22 —
„ I. redu	27 —
„ II. „	27 —
„ III. „	23 —
„ IV. „	18 —
„ V. „	20 —
„ I. balkon	20 —
„ II. „	10 —

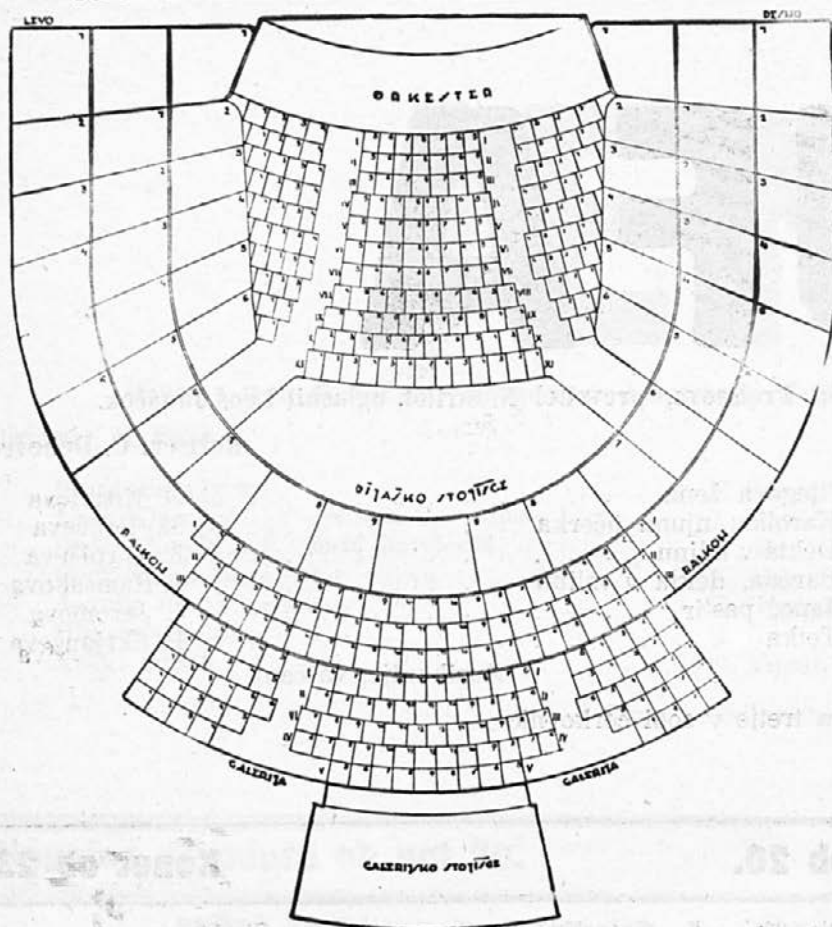
Konec ob 23.

Galerija: Sedeži I. vrste	Din 14 —
„ II. „	13 —
„ III. „	13 —
„ IV. „	10 —
„ V. „	10 —
Stojišče	3 —
Dijaško stojišče	7 —

Predpisana taksa za penzond je vračunana v cenah

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagovni hiši od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Po predstavi

v kavarno

NEBOTIČNIK

Dnevno koncert popoldan in
zvečer do 1 1/2 ure zjutraj

Pivo - izbrana vina

Topla in mrzla jedila

Priporoča se Vam

„SLAVIJA“

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA D. D.
V LJUBLJANI

za zavarovanje

proti oškodovanju vsled požara, eksplozije, kraje, toče, nesreč i. t. d. na zgradbah, opremi, tvornicah, avtomobilih kot tudi na lastnem telesu in življenju

Podružnice: Beograd, Sarajevo, Zagreb, Osijek, Novi Sad, Split

Glavni sedež: Ljubljana, Gosposka ulica 12

Telefon števil. 2176 in 2276

Knjigarna

Učiteljske tiskarne v Ljubljani

Franciška ul. 6

Podružnica:

Maribor

Tyrševa ulica 44

Ima v zalogi vse slovenske leposlovne, znanstvene in šolske knjige, mnogo hrvatskih, srbskih, francoskih, angleških, italijanskih del ter velika izbira nemških leposlovnih in znanstvenih knjig. Razna učila za šolo in dom. Naroča vse jugoslovanske, slovanske, nemške, francoske, angleške in italijanske revije. Velika izbira muzikalij za vse instrumente kakor tudi klavirskih izvlečkov za petje in klavir. Velika izbira modnih časopisov.

Samozavesten,
prikupen nastop
na družabnih prireditvah

edinole v

PEKO

čevlju

